

BŽP reforma. Didžiausias galimas tausios žvejybos laimikis

Kodėl naujoji politika turėtų būti grindžiama tiksliniais 2015 m. didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio rodikliais?

Pasaulyje pereikvojama vidutiniškai 25 proc., o ES – 75 proc. žuvų išteklių. Šitaip pereikvojami Europos Sąjungos žuvų ištekliai senka, todėl vis sunkiau prognozuoti laimikio dydį, o žvejybos pramonė tampa finansiškai pažeidžiama. Kai žuvų ištekliai pasidaro nestabilūs, sužvejojama mažiau, o tai lemia dar intensyvesnę žvejybą. Šiandien labiausiai pereikvojami mažesni, ne tokių vertingų žuvų ištekliai. Jos išmetamos atgal į jūrą arba todėl, kad jų komercinė vertė per maža, arba todėl, kad yra mažesnės negu leidžiama sužvejoti.

Turime rasti išeitį iš šio užburto rato. Tam ir nustatytas didžiausias galimas tausios žvejybos laimikis (DGTŽL) – didžiausias žuvų išteklių kiekis, kurį nuolat sužvejojant nebus tiems ištekliams pakenkta. Jei ištekliai bus valdomi atsižvelgiant į tikslinius DGTŽL rodiklius, bus galima, užuot iš paskutiniųjų stengusis sužvejoti laimikį iš menkų išteklių, racionaliai žvejoti gausiuose. Tai skatins išteklių gausėjimą, sykiu bus galima tikėtis didesnio laimikio, augs pelnas ir didės investicijų grąža, kitaip tariant – mūsų žvejybos pramonė gaus daugiau papildomų pajamų. Taip pat tikimasi, kad bus sužvejojama didesnių žuvų, o tai lems didesnę kilogramo rinkos kainą. Kuo mažiau bus ištraukiama per mažų žuvų, tuo mažiau jų bus išmetama atgal į jūrą. Be to, jei ištekliai bus gausūs, sužvejoti toną žuvų truks trumpiau, taigi mažės kuro išlaidų ir, atitinkamai, žvejybos laivų išmetamo anglies dioksido. Ir galiausiai vartotojai turės didesnę pasirinkimą žuvų iš sveikų ES išteklių įvairovės.

Siekti tikslinių DGTŽL rodiklių valstybės narės ir ES įsipareigojo beveik prieš trisdešimt metų 1982 m. JT jūrų teisės konvencija. Šis įsipareigojimas pakartotas 1995 m. JT susitarime dėl žuvų išteklių, 2002 m. Johanesburgo deklaracijoje ir 2010 m. Nagojeje. Svarbūs tarptautiniai partneriai – Jungtinės Amerikos Valstijos ir Australija – jau daro šios srities pažangą, o ES atsilieka.

Kaip ES žuvininkystės sektorius planuoja siekti tikslinių DGTŽL rodiklių?

Geriausias būdas valdyti žuvų išteklius atsižvelgiant į tikslinius DGTŽL rodiklius – tai rengti ir vykdyti daugiamečius planus. Geriausia valdymo priemonė, padedanti užtikrinti daugiamečių stabilumą, – mirtingumo dėl žvejybos koeficientų, siektinų įgyvendinant tokius planus, nustatymas. Daugiamečiuose planuose reikėtų nustatyti tokius mirtingumo lygius, kurių siekiant ištekliai palaipsniui gausėtų.

Kokią pažangą siekdama tikslinių DGTŽL rodiklių Europos Sąjunga jau padarė?

Nemažai jau parengtų ilgalaikių išteklių valdymo planų grindžiama DGTŽL principu. Nuo 2010 m. Komisija savo pasiūlymus dėl kasmečių BLSK ir kvotų rengia vadovaudamasi mokslinėmis rekomendacijomis ir tikslu iki 2015 m. pasiekti tikslinius DGTŽL rodiklius. Kad DGTŽL tikslas yra pasiekiamas, įrodo Europos žvejybos pramonės raida – jau pavyko pasiekti 11 išteklių tikslinius rodiklius: europinių jūrų liežuvių Skagerako ir Kategato sąsiauriuose, Baltijos jūroje, Lamanšo sąsiauryje, Keltų jūroje, juodadėmių menkių Šiaurės jūroje ir *Rockall* rajone, atlantinių silkų Šiaurės jūroje, rajone į vakarus nuo Škotijos ir Keltų jūroje, paprastųjų megrimų rajonuose palei Ispaniją ir Portugaliją ir norveginių omarų Šiaurės jūroje. Šiandien visi šie ištekliai žvejojami tausiai, jų iškraunama daugiau, tad žvejai ir pakrantės bendruomenės gauna

daugiau pajamų. Siekiant tikslių 2015 m. DGTŽL rodiklių vis geriau tvarkoma ir daug kitų išteklių. Kad ryžtingais veiksmais galima pasiekti tikslą, įrodo Baltijos jūros rytinės dalies atlantinių menkių išteklių pavyzdys – anksčiau šie ištekliai buvo gerokai pereikvojami, o dabar žvejojami tausiai, taigi kasmet jų kvotos didinamos.

Kaip pasiekti mažai ištirtų išteklių tikslinius DGTŽL rodiklius?

Kad galėtume pagrįstai nustatyti tikslinius DGTŽL rodiklius, mums reikia patikimų žvejybos duomenų. Įgyvendinant reformą užsitikrinti patikimus duomenis padės du dalykai: pirma, įpareigojimas iškrauti visą sužvegotą žuvų kiekį (šiuo metu renkami atgal į jūrą išmetamų žuvų duomenys), antra, glaudesnis žvejų ir mokslininkų bendradarbiavimas. Šie du dalykai padės surinkti patikimesnius sužvejojamų žuvų duomenis ir gerokai išplėsti žinių, kuriomis remiantis nustatomas tikslinis DGTŽL rodiklis, bazę.

Kaip vykdant mišriąją žvejybą siekti tikslinio DGTŽL rodiklio?

Vykdant mišriąją žvejybą visų atitinkamoje žvejybos vietoje žvejojamų išteklių panaudojimo riba turėtų būti nustatoma atsižvelgiant į pažeidžiamiausius išteklius. Tai vienintelis būdas užtikrinti, kad būtų pasiekti visų atitinkamos žvejybos vietos išteklių tiksliniai DGTŽL rodikliai. Pavyzdžiui, norint pasiekti europinių jūrų liežuvių tikslinius DGTŽL rodiklius, reikia atitinkamai pakoreguoti galimo jūrinių plekšnių (ir kitų išteklių, kurie sužvejojami kaip priegauda) laimikio normą, o tai gali reikšti, kad mirtingumo dėl žvejybos koeficientas turės būti mažesnis už jūrinių plekšnių DGTŽL. Sumažinti žvejybos poveikį pažeidžiamiausioms rūšims gali ir patys žvejai, naudodami atrankesnius žvejybos įrankius. Atrankių žvejybos įrankių naudojimą ketinama numatyti daugiamečiuose planuose ir naudoti šiuos įrankius kartu su kitomis techninėmis priemonėmis, o valstybės narės, atsižvelgdamos į atskirų regionų ypatumus, galės tokių įrankių naudojimą derinti su konkrečiais kiekvienos rūšies žvejybai keliamais reikalavimais.

Pažeidžiamiausi ištekliai dažnai būna patys vertingiausi. Pavyzdžiui, sykinių žvejyboje pažeidžiamiausi ir kartu vertingiausi – atlantinių menkių ištekliai, plekšniažuvių žvejyboje – europinių jūrų liežuvių ištekliai. Siekiant mišriajai žvejybai nustatyti atitinkamas žvejybos galimybes, tikslinius DGTŽL rodiklius reikės nustatyti kiekvienai išteklių grupei – šią užduotį šiuo metu vykdo Tarptautinė jūrų tyrinėjimo taryba (ICES).

DGTŽL tarptautiniame kontekste

Imdamasi tarptautinio lygio veiksmų ES turi laikytis to paties principo, kurį taiko ES viduje. Veikdama ES vardu Komisija sieks, kad DGTŽL tikslas atspindėtų jos derybinėje pozicijoje, ir remsis mokslinėmis rekomendacijomis ir informacija.

Kas daroma šiuo metu?

Sutartinai tikimasi, kad vidutinės trukmės laikotarpiu pasiekus tikslinius DGTŽL rodiklius pavyks užtikrinti aplinkosauginį, socialinį ir ekonominį tvarumą. Svarbiausia, kaip tų rodiklių bus siekiama, ir Komisija yra pasirengusi padėti žvejybos pramonei ir pakrantės bendruomenėms įveikti pereinamojo laikotarpio sunkumus. Šiuo tikslu Komisija pasiūlė įsteigti Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondą, iš kurio ketinama finansuoti įvairias žvejybos pramonei reikalingas priemones ir taip sudaryti sąlygas:

- žvejybos pramonei – plėtoti atrankesnius žvejybos būdus,

- laivų savininkams ir žvejams – dalyvauti atrankumo bandymuose,
- ES ir užsienio žvejybos pramonės atstovams – socialinio dialogo susitikimuose dalytis mintimis ir gerąja patirtimi,
- mokymo ir profesinės kvalifikacijos kėlimo programų rengėjams – susipažinti su naujoviškais žvejybos įrankiais,
- nedideliais laivais žvejojantiems žvejams – įvairinti veiklą,
- žvejybos pramonei – rinkti konkrečius biologinius ir socialinius ekonominius duomenis,
- rinkodaros iniciatyvų rengėjams – kurti prekių ženklus, pavyzdžiui, „laikantis DGTŽL sužvejota žuvis“,
- žvejams – aktyviai dalyvauti regionizavimo procese ir siūlyti, kaip iki 2015 m. pasiekti tikslinius DGTŽL rodiklius.